

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

«اللَّهُمَّ وَأَيُّهَا مُسْلِمَ أُمَّةِ إِسْلَامٍ، وَأَخْرَجْتَهُ تَحْرُتُ أَهْلِ الشَّرْكِ عَلَيْهِمْ فَسَوَى غَزْوَى،
أَوْ هَمَّ بِجِهَادٍ فَتَعَدَّ بِهِ ضَعْفٌ، أَوْ أَبْطَأَتْ بِهِ فَاقَةٌ، أَوْ أَخْرَجَهُ عَنْهُ حَادِثٌ، أَوْ عَرَضَ لَهُ دُونَ إِرَادَتِهِ مَانِعٌ
فَأَكْتَسَبَ اسْمَهُ فِي الْعَابِدِينَ، وَأَوْجِبَ لَهُ ثَوَابَ الْمَجَاهِدِينَ، وَأَجْعَلْهُ فِي نِظَامِ الشُّهَدَاءِ
وَالصَّالِحِينَ.»

صحیفه سجادیه

بارخدا یا هر مسلمانی که امر اسلام، او را نگران کند و گردد آمدن مشرکین، او را اندوهگین سازد، پس قصد جنگ یا آهنگ جهاد نماید در حالی که ضعف و ناتوانی او را از رفتن به جنگ بازدارد، یا فقر و بی‌چیزی او را به درنگ وادارد، یا پیشامدی او را از قصد و آهنگش بتأخیر اندازد، یا مانعی در برابر اراده و خواسته‌اش پیش آید، پس نام او را در جمع عبادت‌کنندگان بنویس و پاداش جهادگران را به او عطا فرما و او را در زمره شایستگان و کشته‌شدگان در راه حق قرار ده.

ژوهرشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
فصلنامه تخصصی

شعبه‌شناسی

سال اول / شماره ۲ / تابستان ۱۳۸۲

«فهرست مطالب»

- ۱..... **سر مقاله**
- مصاحبه**
- ۵..... **مصاحبه علمی / آیه‌الله عمید زنجانی، دکتر محسن الویری، حجة الاسلام کریم خانمحمدی**
- مقالات**
- ۳۷..... **چالش‌های فراروی شیعه در جهان معاصر / دکتر علی اکبر ولایتی**
- ۵۱..... **حیات سیاسی شیعه در عصر غیبت / حجة الاسلام محسن مهاجرنیا**
- ۶۷..... **مکتب‌های حدیثی شیعه در سده‌های اولیه / دکتر محمدرضا جباری**
- ۸۷..... **اوصاف شیعه در نگاه اهل بیت علیهم‌السلام / حجة الاسلام حسین غفاری**
- گزارش**
- ۱۰۱..... **مطالعات اسلام‌شناسی و شیعه‌شناسی در دانشگاه‌های فلسطین اشغالی / محمدعلی حسینی‌زاده**
- ۱۰۷..... **نخستین ملاقات الهی‌دانان برینانیا با الهی‌دانان شیعه ایرانی / محمد سوری**

ژوئیه‌شگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

پرتال جامع علوم انسانی

سخن آفتابین

مطالعه مذهب تشیع و کنکاش در ابعاد مختلف آن، به دلایل مختلف مهم تلقی می‌شود. گام‌هایی که مؤسسه «شیعه‌شناسی» در این زمینه برداشته، هر چند کوچک، لیکن به خاطر تقدس هدف و فضیلت موضوع با ارزش می‌نماید. جهت اذعان به اهمیت موضوع شیعه‌شناسی و درک محوریت آن در تعاملات جهانی به ویژه نقش حساس شیعه در منطقه خلیج فارس، چند نکته خاطر نشان می‌گردد.

- شیعیان جهان به ویژه شیعیان دوازده امامی به خاطر محتوای آموزه‌های مذهبی و سرگذشت تاریخی خویش، ویژگی‌هایی را با خود همراه ساخته‌اند که امروزه تشیع را به عنوان یک مذهب پویا و دارای ظرفیت‌های بالقوه زیاد برای نقش آفرینی در تحولات آینده جهان، مطرح نموده است.

آموزه‌هایی همچون «عدم تلازم میان حق و اکثریت»، «موعودگرایی»، «انتظار فعال»، «اجتهاد زنده»، «احکام اولیه و ثانویه»، «مرجعیت»، «ولایت فقیه»، «حجیت عقل»، «شهادت» و ... مذهب تشیع را به دکترین پیشرو جهان اسلام تبدیل نموده و ظرفیت والایی در سهم خواهی از نظام جهانی بدان داده است.^(۱)

- «هفتاد درصد جمعیت منطقه خلیج فارس شیعه هستند. سه چهارم از ذخایر نفتی جهان با بهترین کیفیت در این خلیج قرار دارد. اگر دایره‌ای که به دور کمربند شیعیان خلیج فارس کشیده شده وسیعتر دیده شود، خواهیم دید که اکثریت جمعیت‌های شیعی در کانون و مراکز حساس ژئوپولیتیکی واقع شده‌اند»^(۲) جملات مذکور از «فرانسوا

توال» فرانسوی، ما را از توضیح بیشتر در مورد این‌که تقارن میزان جمعیت شیعی (۷۰ درصد) با میزان ذخایر نفتی (۷۵ درصد) زیر پای آن‌ها و آن هم در خلیج فارس - شاهراه ارتباطی جهان - چگونه نقش شیعیان را در تعاملات جهانی بالا برده است، بی‌نیاز می‌نماید. نقش آفرینی این موقعیت ژئوپولیتیک، آنگاه قابل توجه خواهد بود که پتانسیل مذکور در بند الف آزادگشته و سایر مسلمانان نیز از شعاع دیدگاه‌های معقول و منطقی آن بهره‌مند گردند که هراس مستکبران جهان نیز از همین نکته می‌باشد.

نگاهی گذرا به اخبار سیاسی جهان و بحران‌های موجود نشان می‌دهد که عمده آن‌ها در مناطق مسلمان‌نشین قرار گرفته و مرکز ثقل آن کرانه‌های خلیج فارس می‌باشد. نکته قابل توجه، اینجاست که از عکس‌العمل مسلمانان در برابر تهاجم استکباری به «شیعی شدن مسلمانان» تعبیر می‌شود. انگار فقط تشیع از پرچم سرخ بهره‌مند بوده و به زعم آن‌ها می‌تواند «قدرتی انفجارآمیز و سهمگین» باشد.^(۳) تأمل در بحران افغانستان، فلسطین اشغالی، عراق ... الگوی خوبی را جهت فهم مناقشات، سیاسی جهان و درک مسائل پشت پرده و نهان، به دست می‌دهد. به عنوان مثال و به مقتضای اخبار روز، به بحران عراق اشاره می‌شود.

- ضمن تسلیت به مناسبت شهادت آیة‌الله سیدمحمدباقر حکیم رحمته‌الله رئیس مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق، معتقدیم ترور این عالم برجسته شیعی از سوی استکبار جهانی با هدف کم رنگ کردن نقش شیعه در نظام سیاسی عراق و ایجاد تفرقه میان گروه‌های اسلامی به ویژه شیعه و سنی صورت گرفته است.

اکثریت جمعیت عراق - حدود ۶۰ درصد - شیعه می‌باشند، گرچه از زمان شکل‌گیری عراق در سال ۱۹۲۰ توسط انگلستان، تاکنون شیعه در اقلیت سیاسی قرار گرفته‌اند ولی این تناقض - برخورداری از اکثریت و عدم حضور در صحنه سیاسی - با توجه به اوضاع جهانی، در دراز مدت نمی‌تواند ادامه یابد، همچنانکه ژان پی‌یر در سال ۱۹۹۸ با بررسی وضعیت عراق پیش‌بینی نمود: «آینده عراق در گرو مسئله شیعه است.»^(۴)

جرم شهید آیة‌الله حکیم این بود که خواهان تشکیل حکومت اسلامی در عراق بود که به تعبیر خودشان: «فعالیت‌ها باید به گونه‌ای باشد که همه مردم عراق، نه فقط شیعیان را در برگیرد. در عراق، شیعیان دارای اکثریت هستند، اما فعالیت سیاسی و فرهنگی،